

Kavalerboligerne gennem ca. 100 år – skrevet af Karen Gram i 1975

For ca. 100 år siden var der kun 3 lejligheder i Kavalerboligerne.

I den sydligste ende boede forstråd Schäffer, i den mellemste og fornemste general Lytzen og i den nordligste maleren Holger Jerichau.

Først en overfladisk fællesbeskrivelse:

I kældrene var der i de gamle dage de store køkkener – forrådsrum – kul- og brændselsrum – vaskekældre – kuskekamre – folkestuer – osv. – og dernede boede alle rotterne (selvfølgelig var der da også rotter ovenpå, men de havde deres ”familieliv” i kældrene). Så sent som i 1927, da vi flyttede ind i nr. 23, var der stadig en masse rotter – men i min barndom boede jeg rundt om i Nyboder og der var masser af rotter (takket været hestekasserne i Grønningen på den ene side og militærhospitalet på den anden).

I min ungdom var jeg elev på det gamle Rygaard på Fyn – der var så mange rotter, så det er hændt mig, at en rotte havde løbet over min dyne (efterladt rottesnavs) om natten. Og som nygift boede vi på Gl. Allerødgaard, også der var der rotter både ude og inde og i brønden med drikkevandet. Så det generede mig egentlig ikke – det var jo bare at tage sine forholdsregler! Putte madvarer i krukker med låg eller hænge dem op i snore fra loftet. Også fodtøjet, navnlig min mads Fedtlæderstøvler, der var smurt med grævlingefedt, måtte op og hænge, for blev de sat ind i et skab, blev de grønne af mug på få dage. Der var nemlig pjaskvådt i Kavalerboligen – dels er den jo bygget på svære egepæle, rammet ned i sump og dels fordi de gamle kastanjetræer i Alléen hang tungt udenfor vinduerne og lukkede al lys og luft ude.

Stueetagen var jo den fornemme – højt til loftet, store værelser med store brændeovne – herskabeligt!

Etagen ovenover – der var sovekamre, børneværelser og ”domestikafdeling”.

Men loftsetagen – det var endnu da vi flyttede ind, en oplevelse. At stå i den søndre ende og se ned gennem det høje åbne loftsrums med de skønne svære bjælker – det var monumentalt! Og gik man så hen gennem loftet, fik man en virkelig sjov tur. Hver familie havde sin gulvplads til udrangerede ting og sager. En enkelt havde slået en kridtstreg udenom sit gods, men ellers var det bare et stort loppemarked – let præget af ejerfamilierne.

Gik man helt ud til den nordre ende, kom man til et lille primitivt indrettet værelse – der var lidt møbler, en lillebitte kakkelovn og et talerør, der gik ned i Jerichaus lejlighed. Jeg har selv prøvet det, det fungerede aldeles fortrinligt. Der var også en klokke, som men en snor var i forbindelse med ”nedenunder”. Det var Lisbeths atelier!

Nu vil vi så følge den sydlige lejlighed op gennem årene:

Efter forstråd Schäffer (han ligger begravet i Folehave Skov) – kom gartner Nielsen (med den store planteskole). Han havde mange elever og de boede hos ham. De brugte selvfølgelig kun ”gårdøren” (den sydligste) – og lige inden for var deres vaskerum. De var meget snavsede, når de kom fra planteskolearbejder. Og de har vist sjusket meget med deres blikvandfade i de trebenede stativer, for flere generationer efter var der stadig meget fugtigt og rå (til trods for at det er en

sydmur) i den lange smalle gavlstue. Først da der blev indlagt centralvarme, fik man bugt med fugtigheden i murene.

Efter gartner Nielsen kom dommer Boesen til at bebo denne lejlighed, som efter hans død var alt for stor for fru Boesen – men det ordnede sig. Fru Boesen havde en slægtning: Hilleborg Holm, født Schaumburg-Müller og gift med Oscar Holm – sønnesøn af Jacob Holm, som stiftede det kendte firma ”Jacob Holm (og senere) og Sønner”.

Selvfølgelig skulle Oscar, tilligemed alle de andre fætre, ind i firmaet. Uddannelse, udover lidt rejser, behøvedes ikke, det hale gik jo af sig selv – ja – men det går alligevel ikke at drive et stort omfattende firma uden selv at gøre en indsats – og en dag skete det: den store fallit – Oscar og alle fætrene mistede alt. ”Trepilelågen” ved Dyrehaven, kareten med kusk i livré på bukken – alt, alt borte. Oscar og Hille blev hvidhårede på én uge (de var ca. 35 og 45). Tre dejlige, men forvænte børn havde de. Da var det, at ”tante Ulla Boesen” trådte til. Hun delte sin store lejlighed. Hun indrettede en selvstændig lille lejlighed med gårddøren som egen indgang. Så havde familien Holm dog tag over hovedet. Oscar nedsatte sig som billedskærer. Han lånte staldkarlens værelse i nordenden af de store stalde, som nu var tomme, efter at militæret var flyttet bort. Der var ingen varme, den havde hestene jo leveret og der var mørkt og trist. Vinduet sad så højt oppe. Men han havde talent og efterhånden blev han meget dygtig i det tekniske. Han lavede meget smukke skål, æsker og stole, men det var svært at sælge det.

Hille broderede, det havde hun altid gjort og det var meget, meget nøjagtigt og fint hvad hun broderede, men det var svært at få det solgt.

Deres glæde og stolthed var børnene – tre pragtfulde børn.

Uddannelse kunne der jo ikke blive meget af, men de klarede sig fint alle tre. De har et meget, meget smukt familiesammenhold.

Nå, nu da børnene var fra hånden og gigten længe havde plaget dem (den rå lejlighed) flyttede de i alderdomshjem.

Nu var lejligheden imidlertid blevet en selvstændig lejlighed og den blev lejet ud til lærer og kordegn L. Krogen. Han havde en fantastisk, strålende kone, men meget besværlig for ham. Han måtte avertere i de stedlige aviser, at det var på egen risiko at give hans kone kredit. Få år efter døde hun og han var da så ødelagt af gift, at han lejede lejligheden ud til en politibetjent mod at blive passet og plejet. Efter Krogens død forsvandt også politibetjenten og lejligheden blev lejet ud til konservator museumsbestyrer Henning Scheel, da han ved sin afgang måtte fraflytte sin embedsbolig i nr. 21. Efter Scheel fik forfatteren H. Herdal lejligheden.

Jeg vil nu fortælle om fru Boesen. Hun var et af de sødeste og fineste mennesker, jeg har kendt. Hun var en præstedatter fra Vestsjælland og alle gode egenskaber boede i hende og dikterede al hendes færd. Hun var rørende sød mod os, da vi i 1927 lejede halvdelen af hendes lejlighed. Hun selv havde lavet en lille lejlighed ovenover Holms. Hun var som en mor for os og hun lærte mig meget nyttigt og praktisk i de daglige (f.eks. lærte hun mig at lave lækre vattæpper af kartet uld og kasserede sommergardiner).

”En lille oplevelse”

En dag fik min mand og jeg at vide, at vi havde fælles femte tipoldefar – nemlig rektor ved Ribe Kathedralskole Chr. Friis. Manden der kom og fortalte os det, var lektor Friis Petersen, som selv stammede ned fra den samme rektor Friis i Ribe. Straks løb jeg op og fortalte fru Boesen det og tænk, hun var født Friis og rektor Friis i Ribe var hendes fjerde tipoldefar.

En lille episode, som viser hendes moderlige godhed:

Det var mens Hørsholm i fem år var garnisonsby for en eskadron husarer. De kom til byen 15. januar 1915 og blev indkvarteret dels på Vejlehus og dels hos borgere med god plads. Hestene selvfølgelig hvor nu Jagt og Skovbrugsmuseet er i staldene. De blev til 1920.

Fru Boesen havde den dengang unge løjtnant Brüel (senere skovrider, kammerherre Brüel) i indkvartering. Når Brüel om eftermiddagen kom hjem fra manøvre, stod der på hans værelse en svingende portion havregrød med et glas fløde til, og når han havde spist det – som belønning – en stor napoleonskage. Brüel hørte til de små og spinkle med meget ringe appetit, men hans oppasser spiste alle herlighederne og blev tyk og fed.

Men – altså – efter at Holms havde fået en fjerdedel af fru Boesens lejlighed, syntes hun stadig, hun havde for meget. Derfor indrettede hun sig i en hyggelig lejlighed ovenover Holms – og da var min mand og jeg (Gram) de heldige, som fik lov at få den resterende halve (af den oprindelige) lejlighed, som lejere hos fru Boesen. Min mand var på det tidspunkt skovrider i Skovdirektoratet og havde bl.a. Kavalerboligerne ”under sig”. Derfor: hvis lejeren A. Gram ville fælde et træ i haven, skulle han skrive ind til skovrider A. Gram om det. Skovrider A. Gram måtte så køre ud til Hørsholm og besigtige træet og dernæst evt. give fældningstilladelse.

Efter fru Boesens død (hun blev dræbt, da den franske skole blev bombet) lejede vi den lejlighed, vi beboede + fru Boesens lejlighed over Holms (min mor fik senere fru Boesens del).

En pudsig oplevelse.

Det ringede på døren. Jeg lukkede op og en fremmed herre stod udenfor: ”Mit navn er Harald Høgsbro, jeg er ansat hos overretssagfører Manicus-Hansen, jeg vil spørge, om jeg kan leje et værelse hos Dem”. - ”Vi har da ingen værelse til leje”. – ”Nej, men jeg tænkte (og med en stor rund håndbevægelse), at her måtte være en masse plads osv” – Min mand kom ud – de fortsatte – han (manden) kom med ind i stuen – og da han gik, havde han lejet to værelser og havde fået løfte om fuld kost!! Vi troede jo, han ville tage hjem til sin kone og sine to små drenge, han havde fortalt os om – men det gjorde han ikke! Han var her også i julen.

Men – da vi efter Jessie Hansens (i nr. 21) død – søgte og fik hendes, den store midterlejlighed – søgte og fik han (Harald Høgsbro) vores lejlighed (i nr. 23).

Et par år efter blev han dog rigtig skilt fra sin kone. Senere giftede han sig med en henrivende sød kone, som kort efter brylluppet fik tvillinger (hvorpå familien blev dobbelt forarget). Imidlertid var han sprunget fra sagførervirksomheden (han kunne ikke udholde inkassovirksomhed) og var blevet forretningsmand. Han solgte gummivogne til landmænd. Derfor måtte han jo have mere udenomsplads til prøvevogne – og han flyttede.

Efter at min mor var flyttet i Caritas” pga gigt, blev hendes lejlighed selvstændig og udlejet til sekretær i Højesteret, komponisten Jørgen Bentzon. Hans enke bor der endnu.

I Høgsbro’s fraflyttede lejlighed, har der boet forskellige lejere: grosserer Jørgensen – fru Schou – men så kom igen en dommer, nemlig dommer Mørck. Jeg kendte ham ikke (for vi var i 1940 flyttet ud i den nye skovridergård i Folehaveskov), men jeg husker ham som en høj alvorlig herre, der skred af sted på sin høje cykel med mappe under armen. Efter dommer Mørck kom dommer Künzen. Nr. 23 var blevet embedsbolig for dommerne i Hørsholm. Nu bor dommer Carsten Jepsen her.

Så skal vi se på den store fornemme lejlighed i nr. 21:

Det var som sagt general Lytzen, der beboede den. Da militæret forflyttedes fra Hørsholm og general Lytzen døde, flyttede hans enke og to døtre ind i en del af Jerichaus store lejlighed.

Generallejligheden blev lejet ud til frøken Jessie Hansen (af ”de adelige Hansens”, der senere tog navnet Grut). Jessie Hansen var et hjertensgodt menneske. Hendes katte havde fornemme navne som ”Gyldenstjerne” og ”Løvehjerte”, de sov i silkesenge med mange sløjfer om. Engang så hun en mand komme trækkende med et gammelt øg i alleen – ”Hvor skal De hen men den gamle hest, min gode mand?” – ”Til slagteren” – ”Skal det stakkels dyr slås ihjel – så vil jeg købe den, så den kan få det godt på sine gamle dage”. Det blev dyrt, for manden kendte Jessie H. Hvis et barn blev døbt ”Jessie”, kom der en bankbog med et pænt beløb til barnet. Der var mange, der i de år blev døbt ”Jessie”.

Hun satte sin mand meget højt. Hun rådspurgte sig altid med ham angående vine og cigarer, når hun skulle havde sin årlige store middag. Og havde ham altid til bords.

Hun spurgte os engang i fuldt alvor om hun måtte adoptere vores to-årige søn Carl Christian – selvfølgelig skulle han blive boende hos os, men bære hendes navn som mellemnavn og arve hende. Vi takkede, men afslog!

Hvert år havde hun et lille juletræ i en urtepotte (hun var hos familien juleaften). Når julen så var ovre, gik hun ned i haven med gartneren – udpegede et sted – og sagde ”Jørgensen, vil De plante juletræet dér” – med det resultat, at da vi flyttede ind (1934) var der fyrretyve rødgraner i fyrretyve forskellige aldre spredt over hele haven.

Efter Jessie Hansens død flyttede vi altså ind i den skønne endnu udelte lejlighed. Der var 12 værelser, og vi fyrede i de 8 hver dag – med brænde. Vores have bestod af det, der nu er Paludans, Fru Benzons, Christensens, Hansens og Foltings.

Så selvom vi havde to dygtige sønderjyske piger, så kneb det. Men så kom der en dag en tigger (det var almindeligt dengang). Jeg sagde, som jeg altid sagde ”Kom igen i morgen kl. 7, så kan De få arbejde i haven (eller brændet). Han kom og han blev i tre år! Han var mejeriuddannet og det bedste han vidste, var at pudse og polere, skure og skrubbe. Tillige var han, når han fik min mands hvide uniformsjakke på (min mand var ”vokset ud af den”) den fuldendte butler. Når vi var på ferie, eller min mand var konstitueret i et andet embede, lånte frk. Westenholtz ham og til sidst beholdt hun ham.

Der var ikke indlagt WC endnu – så vi måtte oppe fra soveværelserne med små børn ned i gården og om bag staldhuset. Frk. Jessie Hansen brugte en kurvestol med indlagt toiletspand. Derimod havde vi et badekar på ”løvefødder” og en kobberbeklædt kallelovn, som leverede det varme vand. Da min mand 1940 blev udnævnt til skovrider på Hørsholm Skovdistrikt fraflyttede vi Kavalerboligerne.

Lejligheden blev delt. Arboretet fik kontorer i stueetagen og konservator Henning Scheel fik øverste etage som embedsbolig, da han forestod indretningen af Jagt- og Skovbrugsmuseet, og senere blev dets leder. Senere, da Scheel var fratrådt og Dr. Knud Paludan blev dets leder, fik han jo embedsbolig der. Samtidig havde Arboretet fået sine egne kontorhuse i selve Arboretet, og lektor P.C. Nielsen fik overladt stueetagen til bolig.

Nu kommer vi til den, efter min mening, interessanteste del af Kavalerboligen!

Jeg vil straks sige, at det er et stort plus, at denne ende altid har været den fattige!! Der har aldrig været råd til forbedringer eller moderniseringer.

Man har været nødt til at beholde den skønne gamle trappeopgang, der i rolig harmoni og bredde fører op til 1. sal. – Man har været nødt til at beholde de høje paneler, nogle går helt op til loftet – de brede pommerske gulvplanker med håndsmedede som – de gamle smårudede lidt grønlig vinduer – de store tunge trehængslede døre med runde messinghåndtag – og ovenpå i Domestikafdelingen de skønne smedejerns ”slå slåen for”.

Endelig er der i stueetagen endnu et enkelt tapet bevaret – som, når det absolut ikke ”kan mere” skal afleveres til nationalmuseet. Da vi flyttede ind var et af dem så laset, så det måtte kasseres. En mand (2) kom ud og rullede det meget forsigtigt af!

Det var maleren Holger Jerichau, søn af den berømte billedhugger Jens Adolf Jerichau og hans ligeså berømte hustru Elisabeth Baumann Jerichau, der fik den nordligste ende af kavalerboligen. Efter mange års rejser i udlandet havde han giftet sig og stiftet familie – nu måtte han slå sig til ro herhjemme. Fattige var de!

Lejligheden bestod af 16 værelser + herskabsstald til 10 heste (den store midterlejlighed havde kun til 4 heste) seletøjskammer + staldkarlens kammer blev lavet om til atelier! men alle de mange værelser --- de delte lejligheden i flere mindre!

I 1900 døde Holger H. Jerichau 39 år gammel. Det må have været svært for fru Jerichau, også økonomisk, at sidde tilbage med tre små piger og en dreng. Lykkeligvis havde hun en megen fornem og velhavende slægt.

Lejligheden blev delt i 3 mindre.

Familien Jerichau beholdt selv den øverste og nordligste i forbindelse med atelieret. Da vi i 1927 flyttede ind i nr. 23 boede gamle fru Jerichau og to af hendes døtre der. Den ældste datter var blevet gift med en franskmand, og deres lille fransktalende datter Sascha boede ofte hos sin mormor.

Fru Jerichaus søn var død i Paris 1916. Denne søn havde været en god ven af min bror, så Jerichaufamilien var de første, vi besøgte, da vi flyttede til Kavalerboligen.

Jerichauerne var hjertensgode – kærlige - opofrende – dybt religiøse – begavede –men det helt dominerende – de var Kunstnere! I sind og sjæl og tanke – Kunstnere!
De var den sødeste blanding af iltre børn og indbildt voksne. Deres stærke temperament havde de nok fra deres tysk-polske farmor.

Da de to søstre blev alene, hørte det til dagens orden, at de skændtes så huset rystede, og når de var i det humør, lavede de mad i hver sit køkken! Men udadtil var de altid ét!

Der var ingen form for afløb oppe fra dem, der var kun en stor tragt udvendig på huset under et af vinduerne, med nedløbsrør ned til haven. Da der heller ikke var w.c., var det alt, der kom den vej, og jeg husker den hårde vinter 1942, da nedløbsrøret frøs til og det løb ovenud.

I mange år havde de ”Bjørn” – en kæmpe stor schæferhund. Den sad med ved bordet med hagesmæk og tallerken. Da den var ”farlig”, blev den altid luftet i et forsvarligt ”kotøjr”. Da ”Bjørn” døde, kunne man i lang tid derefter høre Lisbeth om aftenen gå med det tunge raslende ”kotøjr” fra træ til træ.

En lille beretning: Det var en trykkende var augustaften. Fru Boesens kakkelovn var blevet fuldstoppet af papir. Hun satte en tændstik til – med det resultat, at den fede røg tungt gik op gennem skorstenen, rullede ned ad taget som tykke pølser, for endelig at lægge sig til hvile ned i alléen.

Brandvæsenet blev alarmeret fra ikke mindre end tre forskellige ”Kavalerboligen brænder”. De kom med stor udrykning og folk strømmede til helt fra Strandvejen for at se Kavalerboligen brænde! Og for i øvrigt for at få en kedelig tung sommeraften til at gå. Nå, brandsprøjterne kørte jo hurtigt hjem igen, men det varede længe, inden folk forlod alléen.

Da jeg sent om aftenen luftede mine hunde, så jeg op ad et træ – der stod det berømte maleri af billedhuggeren Jens Adolf Jerichau, malet af Holger Jerichau --- ” for det billede, vores kæreste eie, måtte da ikke blive brændt”.

At besøge Jerichaus var en oplevelse og en tillidserklæring. Det var ikke ret mange, der fik lov at komme inden for. De havde de skønneste gamle møbler, malerier, skulpturer og dejlige minder fra hele Europa, men ind imellem var anbragt forunderlige små bånd og visne buketter – i entreen var der mange årgange juledekorationer.

Jeg oplevede en gang en uforglemmelig fest hos dem. Det var Elisabeth, der blev et rundt tal! Der var dækket et langt meget festligt bord. Vi var mange (og vi var ikke indbudt), og mange smukke taler blev holdt for Lisbeth. Så stod hun selv op – til hver af de tilstedeværende havde hun et vers, en slags neurupin, der nøje karakteriserede netop den enkelte! Hun havde ingen manuskript – om hun havde skrevet det i forvejen, jeg ved det ikke, men det kunne godt tænkes, at hun lavede dem ”på stående fod”!! Da jeg flere måneder efter kom op til hende, stod hele fødselsdagsbordet der endnu – støvet – vissent.

I lejligheden nedenunder boede dyrlæge Grundt, docent ved Landbohøjskolen. Han boede der endnu, da vi flyttede ind, men jeg har aldrig set ham. Efter at hans kone var død, blev han ”sær”. Han lukkede skodderne, og isolerede sig fuldkomment. Da han omsider døde, og man åbnede skodderne, hang spindelvævet som fine gardiner fra loft til gulv. Kun var der ”gange” fra sengen til køkkenet og til hoveddøren.

Efter ham flyttede fru Agnete Henry Olsen ind. Hun fik flyttet køkkenet op fra kælderen, og fik installeret wc!

Nu bor jeg her.!

I stueetagen til højre og 1. sal til venstre flyttede generalinde Lytzen og hendes døtre ind, da generalen døde og militæret var forflyttet. Da vi flyttede ind i Kavalerboligen, var generalinden og den ene datter død, kun Elisabeth Lytzen levede. Hun var ivrig bridgespiller, og vi fik hurtigt en fast bridge med hende og kammerherre Dons

(som boede og eiede det hus kontorchef Friis nu har). Frk. Lytzen var fornem i ordets allerbedste betydning!

Der var en forfinet kurtoisi mellem hende og kammerherren, som var meget charmerende. – Frk. Lytzen testamenterede os sit mahogny spillebord, og de sølvbægre hun og kammerherren havde vundet i Berlingske turnering, sammen med os!

*Efter Frk. Lytzens død, fik etatsrådinde Dybdal (enke efter borgmester, politidirektør Dybdal i København) lejligheden. Hun havde et par meget ”højhalse” døtre – og – ja, hvordan kunne det dog gå til – den ene af dem må altså have mødt ”kejseren” og blevet så betaget af ham, at hun endte med at flytte ud til ham i Isterød!! Hvem ”kejseren” var? Han var patriarken i Isterød, med en række flotte sønner der alle ernærede sig med hvad naturen gav dem: krybskytteri, skovtyveri, alm. tyveri, fiskeri o.s.v. Det var selvstændige friluftsmennesker! I ”skoven” var vi ”venner” med dem, og det hændte at de ringede til min mand og meldte ”den og den” er lige kørt ”der og der” hen med bøsse og sæk.

Det slog aldrig fejl. ”Den og den” var ”der og der” når ”skoven” rykkede ud! De tillod ikke ”uvedkommende” at arbejde i ”deres” skov. (en gang bed de øret af en formastelig ”uvedkommende”). Til gengæld tog de det med meget ”oprejst pande”, når de selv blev taget af ”skoven” med gavntræ eller en nyskudt buk under pyntegrøntbunker. Det var spillets regler.

Sådan var ”kejseren” og hans sønner – men – etatsrådindens højhalse datter –

Efter Dybdals (de døde og fraflyttede) kom etatsrådinde Theisen med datteren Else Theisen, som snart blev ene. Hun elskede sin have, og tilbragte al sin tid i den, når vejret var til det. Helt fra Lytzens tid havde der været en jernvindetrappe fra køkkenet i stuen til soveværelserne ovenpå, men da ”Jagt- og skovbrugsmuseet” opstod, blev der brug for en kustodelejlighed, og da samtidig frk. Theisen ikke havde brug for de værelser, blev der lavet en lille lejlighed ovenpå. Så da Dr. Bogason efter frk. Theisens død overtog lejligheden havde de ingen værelser ovenpå, og jervindeltrappen var væk. Enken efter Dr. Bogason boer endnu i nederste lejlighed.

Lejligheden på 1. sal i nr. 19 startede altså som en del af Lytzens lejlighed, og i den boede - da vi kom til Hørsholm – Sigbrit Barth Hvidberg, hele kavalerboligens ”enfant terrible”. Hun var datter af postmester, hotelejer Hvidberg – det vil sige – hun var pokker ikke – hun var datter af Brun på Krogerup; en mere ægte Brun end hende, har jeg ikke truffet (jeg er selv i familie med Brunerne). Hun kunne komme slentrende ind til mig (vi brugte ikke at låse dørene dengang), sætte sig op på bordet, dingle med benene og grine! Så vidste jeg, at hun havde haft held til at drille en eller anden, som oftest og helst den alt for gennemhæderlige og naive fru Boesen! Historien med fru Boesen, der brændte gamle breve i kakkelloven, havde frk. Hvidberg megen glæde af – bare et enkelt ord, tværs over alleen, der kunne henføres til den episode, var nok til, at stakkels fru Boesen blev blussende rød!

Frk. Hvidberg havde et eller andet galt med maven, og måtte ofte sluge slangen, for at få suget indholdet ud. Men det var svært for hende, at gøre det uden hjælp. Så havde hun en lille sølvklokke – når hun ringede med den, og den var fantastisk gennemtrængende, betød det, at nogen skulle komme og hjælpe hende. Det var som regel en af mine sønderjyske piger, der hørte det, for deres værelser stødte lige op til frk. Hvidbergs. Dengang kunne man teoretisk set gå gennem hele øverste etage ad den fortløbende gang, hvis der var ulåst hele vejen. Derfor var det nemt for pigerne at

smutte ind til frk. Hvidberg, når hun låste døren op. For øvrigt elskede de at komme ind til hende. Jeg tror, hun betalte dem godt, og hun lærte dem mange små sange (sønderjyder elsker at synge). Jeg har nu frk. Hvidberg lumsk mistænkt for, at hun ”tog slangen”, når hun kedede sig.

Hun havde også noget med at hun tabte sin vaskeklud ud af vinduet, når børnene legede i haven. Så lød sølvklokken, og en lille kurv blev hejst ned; børnene styrtede derhen for der var chokolade i kurven, og de skulle så lægge kluden i. Men sommetider blev de bedt op – og så stormede de op til hende, og var altid meget oplivede når de kom tilbage. Jo, ”Hvidberg” var herlig!

Hr. og frk. Barfod afløste frk. Hvidberg. Deres far havde været præst i Hørsholm, men tog sin afsked, da præsteløftet var imod jans overbevisning! Efter Barfods var det så, at hele øverste i nr. 19 blev lavet til kustodeembedsbolig, og skovfoged Følting flyttede ind.

Et lille udsøgt selskab!

Min mands elskede lærer på Sorø og hans ven Henrik Gad var søn af pastor Gad her i Hørsholm.

Min bedste venindes mor var datter af regimentslægen Brorson her i Hørsholm.

Frk. Elisabeth Lytzen var jo datter af general Lytzen her i Hørsholm.

Vi kunne regne ud, at de var lige gamle og altså måtte have været børn sammen (det militære sygehus lå jo lige over for præstegården).

Vi inviterede dem til middag, uden at sige, hvem de skulle sammen med.

De kom – ingen præsentation – De så på hinanden – pludselige sagde Sofie Brorson: ”Jamen det jo sorte Henrik!”. Han så på hende ”Ja, og du er jo lille Sofie”. Så vendte han sig mod frk. Lytzen, bukkede og sagde ”Og De er den skønne, uopnåelige Elisabeth”.

Og så gik snakken (havde man da bare haft bånd på).

Spøgeri!

En norsk ung dame, som var gæst hos fru Boesen (omkring 1920) og boede i et gæsteværelse ud til haven, fortalte, at hun i aftenskumringen havde set to fornemme herrer i gammeldags uniformer spadserere frem og tilbage, ivrigt talende, nede på havegangene. Efter hendes nøjagtige beskrivelse af uniformerne, mente man, at det var Struense og Brandt, som jo har boet her i Kavalerboligen.

En pige, der tjente hos Jessie Hansen, påstod, at der stod en herre bag hende, da hun redte sit hår. Han så meget ”gammeldags” ud. Pigen rejste!

Da vi flyttede ind i Kavalerboligen, og havde soveværelse ud mod Alleen, hændte det engang, at jeg vågnede ved at høre en vogndør smække udenfor på hjørnet ved indgangen til slotshaven, Jeg tænkte, det nok var Hartvig Frisch, der kom sent hjem og ikke ville køre helt hen foran sin dør (han boede i den gamle skole). At han kom i drosche med heste for, fæstede jeg mig ikke ved, det var ikke ualmindeligt i 1927. Denne oplevelse gentog sig flere gange. En dag, da jeg sad hos Lisbeth Jerichau, og talte om spøgeriet på Folehavegård, sagde hun: ”Ja, de har vel hørt vores karosse”. Først noget efter, da hun beskrev det nøjere, gik det op for mig, at det aldeles ikke var Hartvig Frisch, der kom sent hjem – men en af de galante kavalerer.

Efter den tid hørte jeg stadig en sjælden gang karossen. Den vækkede mig, idet vogndøren blev smækket hårdt i - denne karakteristiske lyd af en trædør, der blev smækket i en karosses træramme.

Helt anderledes end den lyd man har når en bildør smækkes. Jeg for selvfølgelig altid op, men så søvndrukken, at jeg dårligt kunne se ud af øjnene.
Jeg så aldrig karossen.

Frk. Jerichau vidste om andre spøgerier (bl.a. om en dame) Men hendes beretninger var så forvirrede og snørklede. Tillige løb hun ustandselig ind i sidespor, så man måske havnede i en rejsebeskrivelse fra Rom.

Karen Gram
1975

*note

Frk Lytzen dør 3. december 1934.

Theodor Dybdal f. 5. jan 1856 i Vorbasse, død 13. marts 1939 i København (Vestre kirkegård) .

Borgmester i København 1898-1917, politidirektør 1917-1926, etatsråd. Søn af sognepræst P.C.A.

Dybdal og hustru Elise Marie Mettine Christensen.

Gift med Alma Grove-Rasmussen f. 7. april 1871 i Skærbæk død 23. februar 1951 i

København(Vestre kirkegård).

Gift 17. juli 1891.

De har 4 børn

- Elise Dybdal f. 19. juli 1893, ugift, overlærer ved N. Zahles Skole
- Ida Magdalene Margrethe Dybdal , f 2. september 1898 d. 6 december 1962, ugift, overlærer ved N Zahles Skole
- Christen Christensen Dybdal f 25. januar 1899 d 24. august 1984, byretsdommer og derefter sparekassedirektør
- Bodil Pauline Dybdal f 20. november 1901 d 1992, højesteretsdommer, gift som 70 årig

Da Alma Grove Dybdal først bliver enke i 1939 er det usandsynligt at hun er flyttet ind umiddelbart efter Frk. Lytzens død.

At de dør er ikke korrekt, idet Alma først dør i 1951 og børnene først senere. De må derfor fraflytte lejligheden på et tidspunkt.

Peter Bjørno Jensen

4. juni 2011